

В 1991 году Арцах был провозглашен независимым государством, утвержденным всенародным референдумом. Более 25 лет арцахцы мирно жили на своей родной земле. Мир, казалось, будет длиться вечно, но нет. После войны в апреле 2016 года Азербайджан снова напал на Арцах.

27 сентября 2020 года в 07:10 Азербайджанская Республика развязала новую войну против Республики Арцах. В то солнечное утро часть арцахцев проснулись от звуков ударов БПЛА, а часть из них остались во сне навсегда. Небольшое население Арцаха были преданы священному делу защиты Родины и борьбы за право на самоопределение своей нации.

Мальчики 18-20 лет сражались на поле боя, оставив там самое дорогое - жизнь. С ними храбро сражались старшие и опытные друзья. Женщины и дети Арцаха не отказались от своих домов, молитв, своей земли и поддержки солдатам.

Население Арцаха защищалось от неравных сил Азербайджана и Турции.

Арцахцы остались одни во всем мире.

Каждая печальная новость казалась невероятной, но это стало грустной реальностью. 10 ноября 2020 года между Россией, Арменией и Азербайджаном был подписан соглашение о прекращении огня с большими территориальными потерями для Арцаха.

Сейчас послевоенный период.

Жители территорий, оставшихся под контролем Арцаха, долгое время не решались вернуться, из-за боязни, что пока будет опасность в этом районе. После окончания войны жители в страхе пересекают армяно-арцахскую границу, так как азербайджанцы могут взять их в плен. Сейчас есть опасения и среди жителей, находящихся в Арцахе, поскольку фактически Арцах окружен территориями, отданными Азербайджану. На данный момент единственным гарантом безопасности населения являются российские миротворцы.

После возвращения в Арцах жители сначала навестили своих родственников, воевавших на войне и посетили братское кладбище, чтобы отдать дань уважения могилам бессмертных героев. Этот порядок был особенно подчеркнут 19 декабря, когда в Арцахе был объявлен трехдневный траур в память о жертвах войны.

31 декабря в память о погибших армян были запущены монгольфьеры, а в полночь из домов слышны и из окон видны были, как азербайджанцы стреляют в воздух. Опять сердца людей напряглись.

Проблемы ЖКХ, связи напоминают и без этого не забытые дни войны.

После войны началось ряд социальных программ для оказания помощи раненым, бездомным, эвакуированным лицам. Открылись учебные заведения (вузы, школы, детские сады), люди идут на работу. Вроде бы жизнь продолжается в нормальном русле, но...

Здесь нет определенного статуса Арцаха, но есть неопределенное будущее народа.

1991թ-ին Արցախը հռչակվեց անկախ պետություն, որը հաստատվեց համաժողովրդական հանրաքվեով: 25 տարուց ավել արցախցին խաղաղ ապրում էր հայրենի հողում: Թվում էր, թե այդ խաղաղությունը հավետ է, բայց՝ ոչ: 2016 թ-ի ապրիլյան պատերազմից հետո Ադրբեջանը կրկին հարձակվեց ԱՀ-ի վրա:

2020 թ-ի սեպտեմբերի 27-ին ժամը 07:10-ին Ադրբեջանի Հանրապետության կողմից Արցախի Հանրապետության դեմ սանձազերծվեց նոր պատերազմ: Այդ արևոտ առավոտին Արցախի ժողովրդի մի մասը զարթնեց ԱԹՄ-ների հարվածների ձայներից, որոշները էլ մնացին հավերժ քնի մեջ: Արցախի սակավաթիվ բնակչությունը լծվեց հայրենիքի պաշտպանության Սուրբ գործին և պայքարում էր իր ազգի ինքնորոշման իրավունքի համար:

18-20 տարեկան տղաները կովեցին մարտադաշտում թողնելով ամենաթանկը՝ կյանքը: Նրանց հետ արիաբար մարտնչում էին նաև ավագ ու փորձառու ընկերները: Արցախցի կանայք ու երեխաները չէին հրաժարվում իրենց տներից, հողից, աղոթելուց, զինվորին թիկունք լինելուց:

Արցախի բնակչությունը ինքնապաշտպանվում էր Ադրբեջանի և Թուրքիայի անհավասար ուժերի դեմ:

Արցախցին ամբողջ աշխարհում մնացել էր մենակ:

Ցավալի ամեն մի լուր թվում էր անհավատալի, սակայն այն դարձավ տխուր իրականություն: 2020թ. նոյեմբերի 10-ին Ռուսաստանի, Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև ստորագրվեց հրադադարի մասին համաձայնագիր՝ Արցախի համար տարածքային մեծ կորուստներով:

Այժմ հետպատերազմյան շրջան է:

Արցախի վերահսկողությանը թողնված տարածքների բնակիչները դեռ երկար չէին որոշվում վերադառնալ՝ տարածքում վտանգ լինելու երկյուղով: Պատերազմի ավարտից հետո ՀՀ-ԱՀ սահմանն բնակիչները վախենալով են անցնում, քանի որ ադրբեջանցիները իրենց կարող է գերի վերցնեն: Հիմա Արցախում մնացող

բնակիչների մեջ նույնպես վախ կա, քանի որ փաստացի Արցախը Ադրբեջանին հանձնված տարածքներով է շրջապատված: Այս պահին բնակչության անվտանգության միակ երաշխավորը ռուս խաղաղապահներն են:

Արցախ վերադառնալուց հետո բնակիչները առաջին հերթին տեսակցում էին պատերազմում կռված հարազատներին և այցելում եղբայրական գերեզմանոց՝ անմահացած հերոսների շիրիմներին հարգանքի տուրք մատուցելու: Այդ կարգը հատկապես ընդգծվեց դեկտեմբերի 19-ին, երբ պատերազմում զոհվածների հիշատակը հարգելու համար Արցախում հայտարարվեց եռօրյա սուգ:

Դեկտեմբերի 31-ին օդ բարձրացվեցին օդապարուկներ՝ հայ նահատակների հիշատակի համար, իսկ կեսգիշերին տներից լսվում ու պատուհաններից երևում էին, թե ինչպես են ադրբեջանցիները կրակներ արձակում դեպի օդը: Կրկին մարդկանց սրտերում տիրեց լարվածություն:

Կոմունալների, կապի և հաղորդակցության խնդիրները հիշեցնում են առանց այն էլ չմոռացված պատերազմի օրերը:

Պատերազմից հետո սկսվեց սոցիալական մի շարք ծրագրերի իրագործումը, որոնք վերաբերվում էին վիրավորված, անօթևան մնացած, տեղահանված անձանց աջակցելուն: Բացվել են ուսումնական հաստատությունները (համալսարաններ, դպրոցներ, մանկապարտեզներ), մարդիկ գնում են աշխատանքի: Կարծես թե կյանքը շարունակվում է նորմալ հունով, բայց...

Այստեղ չկա Արցախի սահմանված կարգավիճակ, բայց կա ժողովրդի անորոշ ապագա:

Аванесян Лусине Мехаковна